

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО

Лісова Алла Володимирівна

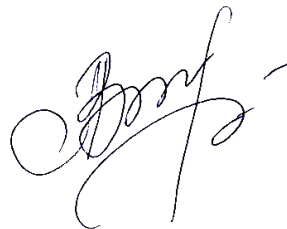
УДК 378.093.2:37].015.31:7(043.3)

**РОЗВИТОК ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН У ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖАХ**

13.00.04 – Теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Вінниця – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, Міністерство освіти і науки України, м. Вінниця

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Бойчук Віталій Миколайович,
Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, кафедра інноваційних та інформаційних технологій в освіті, професор кафедри, м. Вінниця.

Офіційні опоненти: дійсний член (академік) НАПН України,
доктор педагогічних наук, професор
Сисоєва Світлана Олександрівна,
Національна академія педагогічних наук України, академік секретар відділення загальної педагогіки та філософії освіти, м. Київ;

кандидат педагогічних наук,
Агейкіна-Старченко Тетяна Володимирівна,
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж,
викладач кафедри теорії і методики музичного виховання, м. Вінниця.

Захист відбудеться 13 травня 2021 року о 14⁰⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 05.053.01 у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського за адресою: 21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32, корпус № 2, зала засідань.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (21100, м. Вінниця, вул. Острозького, 32) та на сайті університету [http // www.vspu.edu.ua](http://www.vspu.edu.ua).

Автореферат розісланий 12 квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

А. М. Коломієць

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Актуальність роботи визначається сучасними високими вимогами до майбутніх учителів мистецьких дисциплін, зокрема до особистості вчителя музики. Це зумовлює необхідність перегляду змісту, форм, методів, створення необхідних умов для розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах і можливості творчо самореалізовуватися вчителю музики.

Розвиток сучасної освітньої системи України спрямований на підвищення якості знань і вмінь здобувачів освіти, ґрунтується на національних культурних традиціях, модернізації педагогічного процесу й інформатизації освітнього простору. Закон України «Про освіту», «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті» визначають основи реформування освітнього процесу у вищій школі, що полягають у підвищенні якості професійної підготовки майбутніх учителів.

У Національній стратегії розвитку освіти України на 2012-2021 роки одним із домінуючих напрямів визначено необхідність створення умов для формування творчої особистості майбутніх вчителів, зокрема і вчителя музики, реалізації і самореалізації його природних задатків і можливостей в освітньому процесі.

У положеннях програми «Нова українська школа» як провідної реформи МОН України звернено увагу на важливість застосування діяльнісного підходу, інтегративного та проєктного типів навчання, що дозволяє забезпечити успішний розвиток школярів на основі інтеграції мистецьких дисциплін із застосуванням технологій імпровізації, творчих проєктів, концертної діяльності тощо. Перевага, насамперед, надається умотивованому, творчому та відповідальному вчителю, здатному постійно професійно розвиватися, на власний розсуд обирати засоби та методи навчання, стратегії та способи дії, використовувати набутий досвід у самостійній практичній творчій діяльності, що відповідає універсальним художньо-естетичним цінностям і світоглядним позиціям.

Важлива роль у забезпеченні належної професійної підготовки педагогічних кадрів для шкільних установ відводиться педагогічним коледжам. Система професійної підготовки майбутніх учителів, а саме вчителя музики у педагогічних коледжах орієнтована на поліінтегрованість мистецької освіти, що спроможна адаптуватися та стабілізуватися в період прогресивних змін у сучасному освітньому процесі. Такі умови визначають актуалізацію проблеми вдосконалення підходів до професійної підготовки майбутніх учителів.

Аналіз теоретико-методичних засад розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів у педагогічних коледжах в наукових дослідженнях дає можливість визначити філософські, педагогічні, психологічні та мистецтвознавчі аспекти проблеми.

Значна кількість вітчизняних і зарубіжних філософів, психологів і педагогів зверталися до питань взаємодії культури та індивідуальності

педагога. Чуттєво-етичні проблеми культури розглядали Б. Афанасьєв, В. Бердников, В. Вернадський, Я. Гилянський, В. Горський, Л. Гумільов, І. Жданов, М. Кисельов, В. Корогодін, С. Кримський, С. Родін, Ю. Шкенюв. Проблеми художньої та естетичної культури вивчали М. Афанасьєв, С. Безклубенко, М. Гордійчук, В. Гусєв, А. Єгоров, Л. Ємельянов, М. Каган, Ю. Лінник, В. Мазєпа, С. Сисєєва, О. Федорчук, В. Фоменко, В. Чичєров, М. Шаталов, І. Юшкін. Особливості національної мистецької спадщини проаналізовано в працях Т. Агейкіної-Старченко, В. Борисєнко, Г. Булашєва, О. Воропая, Л. Гомін, В. Горленка, А. Дунаєвської, О. Єфіменко, А. Жук, Б. Кирдан, О. Ковальчук, І. Крип'якевича, Й. Лозінського, М. Маркевича, І. Нечуй-Левицького, С. Плачинди, В. Скуратівського, І. Удріса, Ю. Юсипчук та інших.

На особливу роль занять мистецтвом у становленні особистості, насамперед, в естетичному вихованні учнів, а саме вихованні художніх інтересів, смаків, морально естетичних ідеалів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовних цінностей звертають увагу багато діячів культури й педагогів-дослідників. Серед них: О. Данченко, Д. Джола, І. Зязюн, Б. Кубланов, Ю. Петров, Б. Прокопович, О. Рудницька, В. Мазєпа, А. Щєрбо.

У своїх дослідженнях науковці доводять, що основна цінність мистецтва полягає у його впливі на мислення людини як інструмента пізнавальної діяльності. В наукових дослідженнях доведено, що правильно організований освітній процес сприяє формуванню творчої особистості та розвитку потенціалу педагога (О. Акімова, О. Берєстенко, В. Бойчук, Б. Брилін, В. Бутєнко, Л. Василєвська-Скупа, Р. Гурєвич, Т. Жигінас, Г. Кондратєнко, О. Лосєв, Н. Ничкало, Н. Овчарєнко, Г. Опарін, Т. Петрова, Р. Садов, Н. Самохіна, С. Сисєєва, В. Сухомлинський, І. Фролов, В. Шинкарук). Про актуальність проблеми підготовки фахівців саме в галузі мистецтва свідчать наукові здобутки Т. Агейкіної-Старченко, А. Козир, Л. Масол, Н. Миропольської, О. Олексюк, О. Отич, О. Ростовського, О. Рудницької, Н. Старовойтової, Г. Падалки, О. Щолокової. Питання розвитку мистецької освіти як засобу художньо-естетичного розвитку особистості описані в працях О. Берєстенко, Ю. Борєва, Т. Грінченко, Г. Ніколаї, О. Отич, Г. Падалки, М. Кагана, І. Ковальчука, Г. Шевченко.

Психологічні основи природи творчості розкриваються у наукових дослідженнях Л. Виготського, Дж. Гілфорда, В. Давидова, І. Зязюна, П. Енгельмейєра, А. Маслоу, В. Моляко, О. Паламарчук, О. Тутолміна, Е. Фромма, В. Шахова. Аспекти формування творчої особистості в галузі музично-творчої підготовки фахівців визначені в наукових працях Г. Костюка, О. Леонтєєва, С. Рубінштейна, Б. Теплова. Питання розвитку творчих здібностей студентів знайшли відображення у дослідженнях Б. Мєйлаха, О. Нікітіна, О. Новікова, С. Сішора, Е. Торєнса.

Основи художньо-творчої діяльності як складової педагогічної підготовки, розроблені у наукових працях О. Берєстенко, З. Гіптерс, В. Глазкова, К. Калюжної, Н. Скрєбнєвої, Н. Соболь, Р. Храмишкіної,

Ю. Шевченко. Вимоги щодо цілісності підготовки майбутнього вчителя музики розробляли Г. Падалка, О. Рудницька.

Проблему розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах розкрито у дослідженнях Н. Кузьміної, К. Платонова, В. Сластьоніна, Д. Узнадзе. Проблеми формування мистецької компетенції майбутнього вчителя музики знайшли відображення у наукових працях Т. Грінченко, С. Гурова, О. Палатайко, Н. Самохіної. Формування професійних творчо-виконавських якостей у фаховій підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва висвітлено у дослідженнях В. Бриліної, В. Бутенко, Л. Василенко, І. Гавран, Л. Гусейнова, А. Козир, Л. Лимаренко, Н. Мозгальнової, М. Мороз, О. Полатайко, В. Фрицюк, В. Черкасова, К. Щедролосоєва. Проте залишились недостатньо дослідженими проблеми обґрунтування методичних шляхів розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін. Більшість досліджень присвячено педагогічним умовам розвитку окремих видів творчих здібностей особистості.

Важливість та актуальність проблеми дослідження підсилюється низкою *суперечностей*, що виникли у сучасній педагогічній практиці між:

- сучасними освітніми вимогами до підготовки вчителя мистецьких дисциплін як успішного організатора художньо-творчої діяльності зі школярами та недостатнім рівнем готовності здобувачів освіти до означеної роботи;
- необхідністю визначення та реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх вчителів у педагогічних коледжах та їх недостатнім теоретичним обґрунтуванням;
- необхідністю оволодіння здобувачами освіти професійними вміннями художньо-творчої діяльності та недостатнім методичним забезпеченням цього процесу в освітньому середовищі педагогічного коледжу.

Аналіз результатів наукових досліджень засвідчив недостатній рівень теоретичного обґрунтування та методичного забезпечення проблеми підвищення якості професійної підготовки здобувачів освіти педагогічного коледжу до художньо-творчої діяльності. Недостатня розробленість теоретико-методичних засад проблеми та її актуальність у сучасній освіті зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Розвиток творчого потенціалу майбутніх вчителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри педагогіки і професійної освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Теоретико-методичні засади формування загальнопедагогічної компетентності сучасного вчителя в контексті становлення європейського простору вищої освіти» (державний реєстраційний номер 0115U002571); програми науково-методичних досліджень Барського гуманітарно-педагогічного коледжу з проблеми «Інноваційні технології як засіб удосконалення підготовки майбутніх вчителів». Тема дисертації затверджена вченою радою Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (протокол № 18 від 29 червня 2016 року) та узгоджена на засіданні

Міжвідомчої ради з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 5 від 24 вересня 2019 року).

Мета дослідження полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх вчителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

Предмет дослідження – педагогічні умови розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

Гіпотеза дослідження полягає в припущенні, що ефективність розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах суттєво підвищиться за таких педагогічних умов:

- доповнення змісту суспільно-гуманітарних і професійних дисциплін у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах;
- розвиток позитивної мотивації здобувачів освіти шляхом їхньої участі в позааудиторній навчально-виховній роботі;
- застосування нових освітніх технологій для розвитку творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін, продуктивної взаємодії і конструктивної критики.

Відповідно до поставленої мети та до підтвердження гіпотези були визначені **завдання дослідження**:

1. З'ясувати стан досліджуваної проблеми й уточнити сутність понять «творчість», «творча особистість», «мистецькі дисципліни», «розвиток творчого потенціалу» у контексті підготовки майбутніх вчителів.

2. Визначити й обґрунтувати компоненти, критерії, показники та рівні розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

3. Визначити, обґрунтувати й експериментально перевірити ефективність реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

4. Розробити змістово-технологічне забезпечення розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах і методика розвитку їхнього творчого потенціалу.

Для досягнення мети та розв'язання поставлених завдань було використано комплекс наукових **методів** дослідження: *теоретичні* – аналіз наукової літератури, контент-аналіз, порівняльний аналіз, структурний аналіз, елементарно-теоретичний синтез, індукційний синтез, метод теоретичного моделювання для аналізу й узагальнення опрацьованого матеріалу, опрацювання психолого-педагогічних, філософських і мистецтвознавчих наукових джерел, що розкривають проблематику цього дослідження; вивчення передового педагогічного досвіду, аналіз навчального плану спеціальності 5.02020401 «Музичне мистецтво» (нині спеціальності – 014 – середня освіта (музичне мистецтво) та навчально-виховних програм. Під час

експериментального дослідження використовувались *емпіричні* методи: анкетування, тестування, інтерв'ювання, самооцінювання, педагогічне спостереження. У вивченні набутого досвіду в процесі проведення діагностичного дослідження рівня розвитку творчого потенціалу студентів педагогічного коледжу на контрольному та формувальному етапах експерименту використовувалися методи статистичної обробки даних.

Експериментальна база дослідження. Дослідно-експериментальна робота проводилася на базі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу імені Михайла Грушевського, Уманського гуманітарно-педагогічного коледжу, Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії. Експериментом було охоплено музично-педагогічні відділення вказаних закладів в якому взяло участь 337 здобувачі освіти та 97 викладачів.

Наукова новизна очікуваних результатів полягає в тому, що вперше:

- *визначено й обґрунтовано* педагогічні умови розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах: доповнення змісту суспільно-гуманітарних та професійних дисциплін у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах; розвиток позитивної мотивації здобувачів освіти шляхом їхньої участі в позааудиторній навчально-виховній роботі; застосування нових освітніх технологій для розвитку творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін, продуктивної взаємодії і конструктивної критики;

- *визначено* компоненти, критерії, показники та рівні сформованості творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах;

- *розроблено* модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах;

- *розроблено* змістово-технологічне забезпечення розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах;

- *уточнено* структуру творчого потенціалу здобувачів освіти в гуманітарно-педагогічних коледжах;

- *подальшого розвитку* набули положення щодо удосконалення форм і методів підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін щодо розвитку творчого потенціалу особистості у гуманітарно-педагогічних коледжах.

Практичне значення результатів дослідження полягає у: розробці та впровадженні в освітній процес педагогічних коледжів методики розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін; розробці методичних рекомендацій «Методика розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва» та «Особливості організаторської діяльності вчителя мистецьких дисциплін у процесі підготовки художньо-творчого заходу», матеріали яких можуть використовуватись у практичній роботі викладачів музичних дисциплін і керівників творчих колективів у педагогічних коледжах.

Теоретичні положення та практичні результати дослідження **впроваджено** у навчально-виховну роботу Барського гуманітарно-

педагогічного коледжу імені М. Грушевського (№ 267 від 27.10. 2019 р.), Луцького педагогічного коледжу (№ 470 від 29.05.2019 р.), Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (№ 447 від 18.09.2019 р.), Мукачівського державного університету (№ 1855 від 27.09.2019 р.), Бердянського державного педагогічного університету (№ 57-22/910 від 17.09.2019 р.), Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці (№ 289/UA/2019 від 23.09.2019 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення дисертаційного дослідження, його результати та висновки доповідались на: *міжнародних* науково-практичних конференціях: «Теорія і практика формування та розвитку творчої обдарованості майбутніх фахівців у системі професійної освіти» (Бар, 2017 р.); «Сучасні проблеми підготовки вчителя і його професійного удосконалення» (Чернігів, 2017 р.); *всеукраїнській* науково-практичній конференції молодих учених і студентів «Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень» у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, 2017-2019 р.р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми» (Вінниця, 2018 р.), на засіданнях циклової комісії спеціальних музичних дисциплін та кафедри теорії та методики музичного виховання Барського гуманітарно- педагогічного коледжу, кафедрі педагогіки і професійної освіти та управління освітніми закладами Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Публікації. Основні результати дисертаційного дослідження висвітлено та опубліковано у 20 публікаціях, серед них: 7 у наукових фахових виданнях, 3 – у зарубіжних виданнях, 2- методичні рекомендації та 8 статей у збірниках всеукраїнських та міжнародних конференцій.

Обсяг і структура дисертації. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (417 найменувань, з них – 38 іноземною мовою), додатків. Загальний обсяг дисертації – 352 сторінки. Обсяг основного тексту дисертації складає – 188 сторінок. У роботі наведено 15 таблиць, 4 діаграми, 3 рисунки на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання дослідження, окреслено його методологічну та теоретичну основу, схарактеризовано методи дослідження, сформульовано гіпотезу, висвітлено його наукову новизну та практичну значущість, а також представлено відомості про впровадження й апробацію основних наукових положень; наведено відомості про структуру та обсяг дисертації.

У **першому розділі** – «Теоретичні основи розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах» – проаналізовано психолого-педагогічну та методичну літературу з проблеми дослідження, розкрито суть основних понять: «мистецька діяльність», «творча діяльність», «художня діяльність»,

«художня творчість», конкретизовано поняття «творчість», «творча особистість», «мистецькі дисципліни», «розвиток творчого потенціалу».

З'ясовано, що в багатоаспектних трактуваннях науковців міститься спільна думка про необхідність засвоєння фундаментальних знань, набуття вмінь і навичок художньо-творчої діяльності як головного показника розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах, зокрема майбутніх учителів музики до практичного застосування набутих компетенцій і прагнення до розвитку особистого творчого потенціалу.

У філософії художня творчість розглядається як складний комплекс різних видів і типів людської діяльності, дискурсивного та інтуїтивного пізнання, думок і почуттів. Поняття «художня творчість» трактується науковцями тотожним до поняття «художня діяльність», що означає специфічний вид практично-духовної й духовної діяльності. Фундаментальною основою художньо-творчої діяльності є творчість, що у широкому значенні розуміється як: перехід від небуття в буття, тобто виникнення творів мистецтва і ремесла (Платон); ідеалізація дійсності в мистецтві як основа творчого процесу (Сократ); перетворення дійсності в напрямі більш яскравого, контрастного опису окремих аспектів (Аристотель); створення певного продукту вільно, що приносить моральну насолоду (І. Кант); саморозвиток здібностей людини, закладених природою, розквіт і реалізація у спорідненій праці (Г. Сковорода); єдність свідомого і підсвідомого, що сприяє становленню творчої індивідуальності (І. Франко). У сучасних дослідженнях поняття «творчість» потрактовується як: створення нового результату діяльності, генерування наявних ціннісних смислів і набуття нових, виявлення нестандартних рішень, реалізація людиною власної індивідуальності, єдність здібностей, що визначають рівень і якість розумових процесів, спрямована на змінні та невідомі умови їх розвитку (І. Бескова, М. Каган, Б. Мейлах, В. Шадриков); процес людської діяльності, що створює якісно нові матеріальні і духовні цінності.

У психологічних дослідженнях проблеми художньо-творчої діяльності (І. Беха, Л. Виготського, Г. Костюка, Б. Мейлаха, В. Семиченко) зауважено, що творчий процес є інтегративним, об'єднує окремі дії в систему поетапно здійснюваних операцій і пов'язаний із пошуком ідеалу, взірця, способів подолання стереотипів. Психологічна сутність основного поняття пов'язана із визнанням того, що творчість може слугувати механізмом розвитку особистості (Н. Роджерс), а мистецька діяльність – моделлю самоактуалізації особистості (А. Маслоу). Тому залучення майбутніх учителів мистецьких дисциплін до творчої педагогічно орієнтованої мистецької діяльності зумовлює їхню творчу активність, що сприяє розвитку творчої індивідуальності.

Художня творчість у професійній підготовці майбутніх учителів мистецьких дисциплін спрямована на розв'язання педагогічних завдань з урахуванням змінних обставин та поєднує у собі нормативні (впливають з нормативних документів і правил) та евристичні (створені шляхом власного пошуку) елементи. Педагогічна творчість передбачає наявність у майбутнього вчителя мистецьких дисциплін комплексу вмінь, що характеризують будь-яку

творчу особистість незалежно від виду діяльності: ерудованості, почуття нового, здатності до аналізу і самоаналізу, гнучкості та широти мислення, активності, волі, розвинутої уяви.

У педагогічних дослідженнях виокремлюються різновиди художньо-творчої діяльності, що може реалізуватися: у формі сприйняття художніх творів за допомогою різноманітних засобів художньої комунікації, у відвідуванні закладів культури і мистецтв; на основі сприйняття творів мистецтва як ціннісно-орієнтаційної діяльності, спрямованої на оцінювання, обмін враженнями, обговорення, вироблення власного ставлення до різних творів і видів мистецтва; як різновид дозвілля, що спрямований на набуття художніх навичок і розвиток художньо-творчих здібностей і можливостей; як практична художньо-творча аматорська діяльність, що характеризується створенням мистецьких творів (Г. Опарін).

Розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності визначається як інтегрована властивість особистості, що включає комплекс професійно-творчих знань, умінь, навичок (музично-виконавських, сценічно-артистичних, організаційно-конструктивних), якостей особистості (ініціативність, креативність) та досвіду їх застосування в практичній педагогічній діяльності з репрезентацією власних художньо-педагогічних здобутків.

До основних напрямів використання художньо-творчої діяльності майбутнього вчителя мистецьких дисциплін у контексті розвитку їхнього творчого потенціалу віднесено: пізнавально-дослідницьку роботу в галузі мистецтва; трактування (інтерпретація) художніх творів; написання власних творів і репрезентація їх здобувачами освіти; самостійну методично-практичну роботу у художньо-творчих проектах.

Досліджено, що художньо-творча діяльність майбутніх учителів мистецьких дисциплін спрямована на розвиток власного творчого потенціалу зумовлена цілеспрямованим розвитком потреб, інтересів, мотивів, творчої спрямованості особистості та характеризується наявністю змістової (синтезу спеціальних професійних знань з психологічних, педагогічних, музично-теоретичних, методичних дисциплін) та операційної складових (наявністю професійно-творчих умінь, оволодіння засобами, формами, методами організації означеної діяльності).

Визначення сутності поняття розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності дозволило виокремити основні компоненти, до яких віднесено: *мотиваційно-пізнавальний*, котрий визначає особливості мотиваційної сфери здобувача освіти під час професійної підготовки до здійснення художньо-творчого процесу в закладах освіти; сформованість позитивного ставлення здобувачів освіти до художньо-творчої діяльності; наявність стійкої мотивації, що забезпечує оволодіння інноваційними технологіями художньо-творчої діяльності; *творчо-діяльнісний*, що визначає розкриття творчої індивідуальності майбутніх учителів мистецьких дисциплін у процесі інтерпретації відомих або створенні нових мистецьких продуктів (музичних,

літературних творів, театральних мініатюр, хореографічних композицій) та їх репрезентації, у набутті професійно-творчих умінь (музично-виконавських, сценічно-артистичних, організаційно-конструктивних); *операційно-технологічний*, що передбачає готовність майбутнього фахівця до планування творчого процесу, добору оптимальних організаційних форм для самостійного розв'язання визначених завдань.

Відповідно до структурних компонентів визначено та обґрунтовано систему одноіменних критеріїв, відповідних до них показників і рівнів розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя мистецьких дисциплін до реалізації художньо-творчої діяльності. До показників *мотиваційно-пізнавального* критерію було віднесено: наявність мотивації до творчого самовдосконалення та саморозвитку власного потенціалу, належний рівень знань з основ художньо-творчої діяльності (мистецька освіченість), ініціатива в самостійній організації діяльності, потреба в активній творчій діяльності, зацікавлення художньо-творчим процесом, уміння планувати та організовувати творчу діяльність у закладах загальної середньої освіти. *Творчо-діяльнісний* критерій містить такі показники: наявність художньо-інтерпретаційних умінь, активну участь у конкурсних програмах, створення власних мистецьких творів, наявність сценічно-артистичних навичок, самостійна творча діяльність. До показників *операційно-технологічного* критерію було віднесено: здатність до генерування творчих ідей, володіння навичками організації концертних програм, досвід режисерської роботи у постановках сценічних мініатюр, володіння сценарною майстерністю, наявність уміння проектувати художньо-творчу діяльність.

Емпіричну базу констатувального етапу (2015-2016 рр.) дослідницько-експериментальної роботи склали 337 здобувачів освіти, 97 викладачів. Для виявлення рівня розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності на другому етапі констатувального дослідження із загальної кількості реципієнтів було обрано 99 здобувачів освіти: Барського гуманітарно-педагогічного коледжу (50 студентів) та Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (49 студентів), що склали відповідно експериментальну (ЕГ) та контрольну (КГ) групи.

У процесі констатувального етапу експерименту було визначено загальний рівень розвитку творчого потенціалу студентів до означеної діяльності (високий – 22,5%; середній – 40,8%; низький – 36,7%). Аналіз результатів дозволив визначити та обґрунтувати педагогічні умови з розробкою відповідної методики їх реалізації та розробити модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

У другому розділі – «Педагогічні умови та модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах» – розроблено модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін; обґрунтовано педагогічні умови та представлено методику їх реалізації.

Розроблена модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін містить: 1) *цільовий блок*, котрий включає постановку мети та завдань (формування мотивації, спрямування інтересів та потреб у художньо-творчій діяльності, накопичення мистецького досвіду, розвиток творчої активності, ініціативності, здатності до самостійної творчої діяльності); методологічні підходи (діяльнісний, креативний, інтегративний); принципи мистецької та педагогічної освіти (єдності теорії і практики, цілісності, художності, спонукання до творчої самовираженості, самореалізації, урізноманітнення видів і форм, емоційності, рефлексії); 2) *методичний блок* – педагогічні умови; методи, прийоми (бесіди, спостереження, методи співтворчості, аналізу музичних вистав, театралізації, художньої інтерпретації); організаційні форми (практичні заняття, самостійна робота, концертна діяльність, музично-театральні постанови, творчі ігри, тренінги, вправи, художньо-творчі заходи); 3) *технологічний блок* – методика реалізації педагогічних умов формування професійної готовності майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності; 4) *результативний блок* – компоненти / критерії (мотиваційно-пізнавальний, творчо-діяльнісний, операційно-технологічний); рівні сформованості (високий, середній, низький); очікуваний результат (підвищення рівня професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності в педагогічних коледжах).

Визначено, обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність методики реалізації *педагогічних умов* розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін (доповнення змісту суспільно-гуманітарних і професійних дисциплін у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах; розвиток позитивної мотивації здобувачів освіти шляхом їхньої участі в позааудиторній навчально-виховній роботі; застосування нових освітніх технологій для розвитку творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін, продуктивної взаємодії і конструктивної критики). Реалізація запропонованих умов включала комплекс педагогічних заходів, творчих методів, прийомів, форм організації художньо-пізнавальної роботи здобувачів освіти, спрямованих на здійснення освітнього процесу в педагогічному коледжі.

Обґрунтовано необхідність набуття *музично-виконавських умінь* виявлення власної художньої індивідуальності, виконавського стилю, творчого підходу у виборі виконуваного репертуару, креативної інтерпретації музичних творів; *сценічно-артистичних умінь*, наявність яких сприяє успішній самореалізації особистості та розв'язанню різних професійно-творчих завдань; набуття *організаційно-конструктивних умінь* майбутніми вчителями музики, котрі вимагають сформованих умінь планувати етапи роботи над художньо-творчим заходом, установлювати взаємозв'язки між різними видами музичної діяльності та мистецької інтеграції; добирати відповідний репертуар заходу, використовуючи художні засоби виразності певних видів мистецтв; проводити репетиції; добирати відповідні методи і прийоми для успішного виконання поставленого завдання.

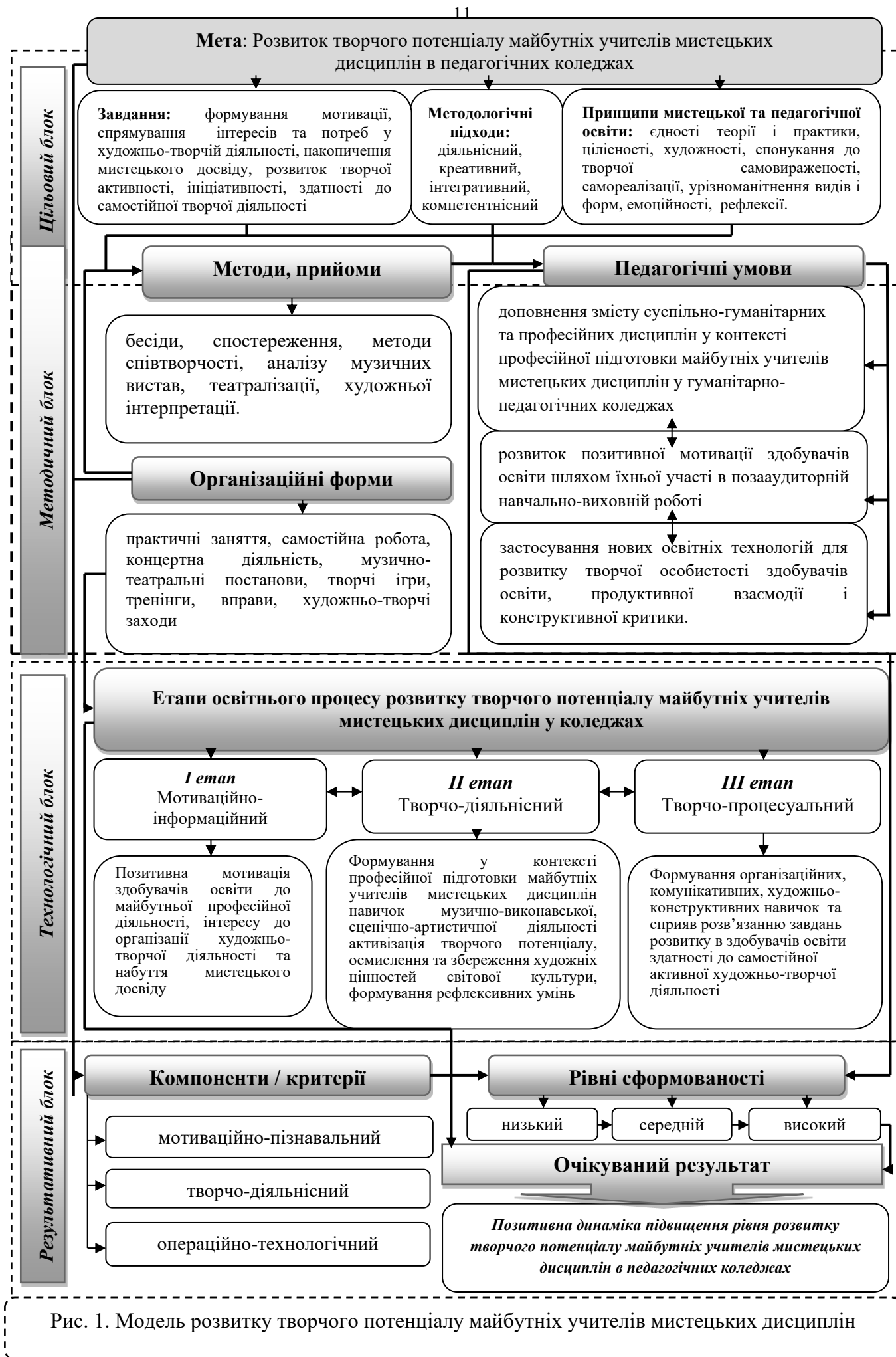

Рис. 1. Модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін

Розроблена методика реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін реалізовувалася в три етапи: мотиваційно-інформаційний, творчо-діяльнісний і творчо-процесуальний.

Перший етап (мотиваційно-інформаційний) був спрямований на формування позитивної мотивації здобувачів освіти до майбутньої професійної діяльності, інтересу до організації художньо-творчої діяльності та набуття мистецького досвіду, стійких переконань щодо доцільності участі в різних формах художньо-творчої діяльності, потреби в активній творчій участі під час художньо-творчої діяльності шляхом проведення бесід, групових дискусій, спостереження й аналізу різновидів художньо-творчої діяльності.

Метою другого етапу (творчо-діяльнісного) було формування у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін навичок музично-виконавської, сценічно-артистичної діяльності, активізація творчого потенціалу на основі залучення здобувачів освіти до осмислення та збереження художніх цінностей світової культури, формування рефлексивних умінь у майбутніх фахівців із застосуванням творчих завдань, вправ, тренінгів та активної участі в різних формах художньо-творчої діяльності.

Третій етап (творчо-процесуальний) полягав у формуванні організаційних, комунікативних, художньо-конструктивних навичок (складання сценаріїв, режисури художньо-творчих заходів) та сприяв розв'язанню завдань розвитку в здобувачів освіти здатності до самостійної активної художньо-творчої діяльності із застосуванням нових освітніх технологій; формування навичок застосування інтегрованих методів організації художньо-творчої діяльності з метою розвитку їхнього творчого потенціалу, продуктивної взаємодії і конструктивної критики.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах» – представлений аналіз результатів експериментального дослідження розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

Формувальний етап експерименту (2016-2017 р.р.) проходив на базі Барського гуманітарно-педагогічного коледжу. Проведений аналіз даних експериментального дослідження у порівнюваних групах (КГ і ЕГ) засвідчив статистично значимі відмінності між рівнями сформованості професійної готовності майбутніх учителів мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності в педагогічних коледжах. Цей факт підтверджує ефективність запропонованої методики (рис. 2).

Було виявлено, що педагогічні умови та розроблена методика цілеспрямованого розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах позитивно вплинули на рівень розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

У процесі експериментального дослідження виявлено суттєві позитивні зміни в структурних компонентах сформованості розвитку творчого потенціалу МУМД у педагогічних коледжах, тобто студентів ЕГ, порівняно з КГ.

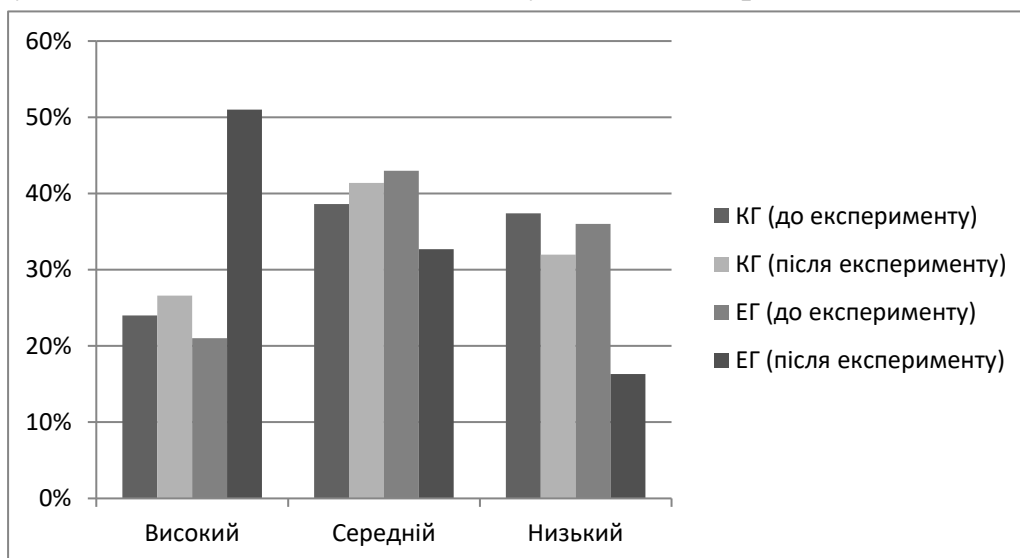

Рис.2. Загальний рівень розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін за результатами заключного зрізу (на прикладі учителів музики)

Математична обробка та аналіз результатів формувального етапу експериментального дослідження доводять наявність позитивних змін у рівнях сформованості професійно-творчих інтересів майбутніх учителів мистецьких дисциплін; розширення мистецького досвіду та набуття нових знань у процесі самостійної організації художньо-творчої діяльності та відповідного розвитку власного творчого потенціалу. На основі якісних показників мотиваційно-пізнавального компоненту розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності та кількісних даних було виявлено підвищення високого рівня в ЕГ на 28,6 % та зниження низького рівня на 16,3 %, що свідчить про наявність підвищеного інтересу здобувачів освіти до процесу художньо-творчої діяльності, позитивної мотивації в одержанні відповідних мистецьких знань та розвитку власного творчого потенціалу.

Аналіз динаміки змін творчо-діяльнісного компонента доводить підвищення високого рівня творчої активності як одного із найважливіших у розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя мистецьких дисциплін (на прикладі вчителя музики) та визначенні результативності творчо-діяльнісного компонента майбутнього вчителя, що виявився у самостійному пошуку засобів виразності та прийомів створення інтерпретації музичного та художнього твору, інсценізації пісень дитячого репертуару та готовності до виконання ролей у театралізованих виставах як одного зі складних завдань формування готовності до художньо-творчої діяльності. Виявлено підвищення високого рівня на 34,7 %, зниження низького рівня відбулося на 12,2 %.

Найвищий рівень розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін продемонстрували кількісні показники операційно-

технологічного компонента як необхідного фактора творчого самовдосконалення, що визначає рівень готовності студентів до створення оригінальних сценаріїв, режисури сценічних мініатюр, організації художньо-творчих заходів, в процесі яких виявляються навички самостійної творчої, теоретичної, пізнавальної роботи, що вказує на реалізацію творчого потенціалу здобувачами освіти.

Вивчення рівня розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін за операційно-технологічним компонентом показало підвищення середнього та високого рівнів від 26,5 % до 30,6 % в ЕГ і наявність незначних змін у КГ – в межах 6%.

Аналіз результатів експериментального дослідження засвідчує позитивні зміни у стані розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін ЕГ та доводить успішність створених нами педагогічних умов і результативність моделі. Отже, мета дослідження досягнута, гіпотеза підтверджена, завдання виконані.

ВИСНОВКИ

1. На основі аналізу наукової літератури здійснено теоретичне обґрунтування проблеми розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах до художньо-творчої діяльності.

Відповідно до сучасної концепції педагогічної професійної освіти спрямованість освітнього процесу педагогічних коледжів орієнтована на позитивну динаміку росту показників формування творчого потенціалу майбутніх учителів загальноосвітніх закладів та базується на принципі взаємозв'язку та взаємообумовленості освітніх цілей.

Теоретичний науковий аналіз проблеми розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва містить розкриття значимості понять «мистецька діяльність», «творча діяльність», «художня діяльність», «художня творчість», «художньо-творча діяльність», конкретизовано поняття «творчість», «творча особистість», «мистецькі дисципліни», «розвиток творчого потенціалу». Згідно з поставленими вимогами до майбутнього вчителя мистецьких дисциплін, художньо-творчу діяльність розглядаємо як процес, в якому домінують елементи творчої самореалізації особистості, практичне спрямування на інтеграцію знань, умінь і навичок як необхідних передумов розвитку творчого потенціалу, особистісного та професійного становлення фахівця.

Визначено, що розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя мистецьких дисциплін неможливий без систематично організованого процесу на основі взаємозв'язків різних видів мистецтва та системи знань і вмінь, здобутих у процесі навчання. Як важливий показник повноцінного розвитку творчого потенціалу особистості художньо-творча діяльність може функціонувати як педагогічний засіб у структурі професійної освіти майбутнього вчителя мистецьких дисциплін та як спосіб організації освітньому процесу, спрямованого на оволодіння методами та прийомами організації різновидів означеної діяльності.

2. У відповідності до другого завдання - визначити й обґрунтувати компоненти, критерії, показники та рівні розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах у дослідженні визначено основні компоненти формування розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін: мотиваційно-пізнавальний, творчо-діяльнісний, операційно-технологічний, що забезпечують ефективність набуття відповідних знань, умінь і навичок, підвищення професійного рівня, розвиток індивідуальних творчих здібностей здобувачів освіти та сприяння активізації творчого процесу, набуття самостійного художнього стилю організації діяльності.

3. У процесі формувального етапу дослідження було: обґрунтовано та експериментально перевірено ефективність методики реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу здобувачів освіти педагогічного коледжу до художньо-творчої діяльності (доповнення змісту суспільно-гуманітарних і професійних дисциплін у контексті професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких дисциплін у гуманітарно-педагогічних коледжах; розвиток позитивної мотивації здобувачів освіти шляхом їхньої участі в позааудиторній навчально-виховній роботі; застосування нових освітніх технологій для розвитку творчої особистості майбутніх учителів мистецьких дисциплін, продуктивної взаємодії і конструктивної критики); з'ясовано компоненти, критерії (мотиваційно-пізнавальний, творчо-діяльнісний, операційно-технологічний) та показники та рівні сформованості розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін до художньо-творчої діяльності в педагогічних коледжах; розроблено модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін.

4. Розроблено змістово-технологічне забезпечення розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах. Впроваджено у навчально-виховний процес педагогічних коледжів методики розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін, а саме – розроблено методичні рекомендації, матеріали яких можуть використовуватись у практичній роботі викладачів музичних дисциплін та керівників творчих колективів в педагогічних коледжах. На цій основі розроблена методика розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін, що здатна позитивно впливати на процес розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін та залежить від усвідомлення власної творчої роботи для виховання здобувачів освіти.

Наше дослідження, звісно, не претендує на повне вирішення означеної проблеми, подальшої уваги потребує глибоке дослідження критеріїв, форм, методів діагностики ефективності художньо-творчої діяльності та визначення її впливу на рівень розвитку творчих та індивідуальних якостей особисті майбутнього вчителя мистецьких дисциплін. Предметом подальших досліджень, на наш погляд, можуть стати пошуки нових форм організації художньо-творчої діяльності майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, в яких відображені основні наукові результати дослідження

1. Лісова А.В. Роль сучасних інформаційних технологій у формуванні творчого підходу до навчально-виховного процесу // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 49 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2017. – С. 52–54 (індексується в наукометричній базі Index Copernicus).

2. Лісова А.В. Патріотичне виховання майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі формування творчих музично-виконавських умінь // Проблеми освіти: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. – Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД», 2018. – Вип. 88 (частина 2). – С. 26–33.

3. Лісова А.В. Взаємозв'язок педагогіки і психології у освітньому процесі, як основа підготовки фахівців // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 51 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 353–359 (індексується в наукометричній базі Index Copernicus).

4. Лісова А.В. Комуникативна культура як необхідна умова професійного зростання творчої особистості // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб. наук. пр. – Випуск 53 / редкол. – Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2019. – С. 131–134 (індексується в наукометричній базі Index Copernicus).

5. Лісова А.В. Формування вокально-виконавської культури майбутнього педагога-музиканта в процесі вивчення репертуару патріотичного змісту // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Чернігів, Випуск 145. Серія : Педагогічні науки. – 2018. – 440 с. – С. 72–74.

6. Лісова А.В. Роль музичного мистецтва у національно-патріотичному вихованні учнів // Проблеми освіти: збірник наукових праць / ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. – Вінниця: ТОВ «Нілан – ЛТД», 2018. – Вип. 88 (частина 1). – С. 77–99.

7. Лісова А.В. Формування творчої особистості майбутнього музичного керівника та вчителя музики в процесі практичної підготовки / Наукові записки ВДПУ імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія: Зб. наук. пр. Випуск 56 / Редкол.: В. І. Шахов (голова) та ін. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2018. С. 60-64.

Статті в зарубіжних наукових періодичних виданнях

8. Лісова А.В. Формування творчих умінь майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі вивчення вокальних творів // MONOGRAFIA POKONFERENCYJNA SPRINCE, RESEARCH, DEVELOPMENT Pedagogy #8. Warszawa, Sp.z.o.o. «Diamond trading tour». - 2018. – S 47-52

9. Лісова А.В. Розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів

мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах // Herald pedagogiki. Nauka i Praktyka # 65, Warszawa. - 2021.– S 22-26. ISSN 2450-8160.

10. Розвиток творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва в педагогічних коледжах // Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej “Pedagogika. Priorytetowe obszary badawcze: od teorii do praktyki.” (30.05.2019-31.05.2019). Warszawa : Wydawca: Sp. z o.o. “Diamond trading tour”. – 2019. – 107-109 str.

Праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

11. Лісова А.В. Розвиток творчої особистості майбутнього фахівця в процесі практичної підготовки // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 7(10) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. – С. 267-271.

12. Лісова А.В. Диференційований підхід у вихованні молодших школярів// Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 8(11) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2017. – С. 245-247.

13. Лісова А.В. Психологічні знання, як складова професійної підготовки фахівців / В.М. Бойчук, О.Ю. Бойчук, А.В. Лісова // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 9(12) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 12-15.

14. Лісова А.В. Використання інформаційних комунікаційних технологій у музично-пізнавальній діяльності учнів/ В.В. Попов, А.В. Лісова, В.М. Бойчук // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 10(13) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2018. – С. 70-72.

15. Лісова А.В. Поняття дистанційного навчання, його переваги і недоліки/ П.М. Спільніченко, А.В. Лісова, В.М. Бойчук // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 11(14) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2019. – С. 83-86.

16. Лісова А.В. Розвиток творчої особистості майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі художньої творчої діяльності // Актуальні проблеми сучасної науки та наукових досліджень : зб. наук. пр. Вип. 12(15) / редкол. : Р.С. Гуревич (голова) [та ін.]; Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського. Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2019. – С. 90-92.

17. Лісова А.В. Художньо-творча діяльність як педагогічний засіб розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя музики / Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно- педагогічного коледжу /

[ред.кол. Слободинська Т. С. (гол. ред.) та інші]. Вінниця : Вінницька міська друкарня, – 2019. Випуск (27). – С. 32–36.

18. Лісова А.В. Формування творчої особистості майбутнього музичного керівника та вчителя музики у процесі практичної підготовки // Проблема національно-патріотичного становлення особистості в контексті сьогодення: погляд сучасної молоді// Зб. статей Барського гуманітарно- педагогічного коледжу. Вип. 1. Вінниця : Вінницька міська друкарня. – 2016 – С. 38-42.

Праці, які додатково висвітлюють результати дослідження

19. Лісова А.В. Методика розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів музичного мистецтва: [методичні рекомендації]. Вінниця: ТОВ «Друк», 2019. 104 с.

20. Лісова А.В. Особливості організаторської діяльності вчителя мистецьких дисциплін у процесі підготовки художньо-творчого заходу [методичні рекомендації]. Вінниця: ТОВ Друкарня «Діло», 2019. - 86 с.

АНОТАЦІЇ

Лісова А.В. Розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, МОН України. Вінниця, 2021.

У дисертації теоретично й експериментально досліджено проблему розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах. Конкретизовано поняття «розвиток творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах». Обґрунтовано структурні компоненти (мотиваційно-пізнавальний, творчо-діяльнісний, операційно-технологічний), критерії, показники та рівні професійної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності.

Розроблено й охарактеризовано відповідні педагогічні умови та модель розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах (формування мотиваційної готовності майбутніх учителів музики до художньо-творчої діяльності; оволодіння студентами професійно-творчими вміннями та навичками шляхом залучення до активної творчої діяльності; спрямування студентів до здійснення самостійних художньо-творчих проєктів).

Розроблено та експериментально перевірено методику реалізації педагогічних умов розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів мистецьких дисциплін у педагогічних коледжах; розроблено та впроваджено в освітній процес педагогічних коледжів методичні рекомендації.

Ключові слова: розвиток творчого потенціалу, художньо-творча діяльність, майбутній учитель мистецьких дисциплін, учитель музики, педагогічний коледж, зміст і структура художньо-творчої діяльності, педагогічні умови, модель, методика.

Лесовая А.В. Развитие творческого потенциала будущих учителей художественных дисциплин в педагогических колледжах. - Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 - теория и методика профессионального образования. - Винницкий государственный педагогический университет имени Михаила Коцюбинского, Винница, 2021.

В диссертации теоретически и экспериментально исследована проблема развития творческого потенциала будущих учителей художественных дисциплин в педагогических колледжах к художественно-творческой деятельности. Конкретизировано понятие «готовность будущего учителя музыки к художественно-творческой деятельности». Обоснованы структурные компоненты (мотивационно-познавательный, творческо-деятельностный, операционно-технологический), критерии, показатели и уровни развития творческого потенциала будущих учителей художественных дисциплин в педагогических колледжах.

Разработаны и охарактеризованы соответствующие педагогические условия и модель развития творческого потенциала будущих учителей художественных дисциплин в педагогических колледжах (формирование мотивационной готовности будущих учителей музыки к художественно-творческой деятельности; овладению студентами профессионально-творческими умениями и навыками путем их привлечения к активной творческой деятельности; направление студентов к осуществлению самостоятельных художественно-творческих проектов).

Разработана и экспериментально проверена методика реализации педагогических условий развития творческого потенциала будущих учителей художественных дисциплин в педагогических колледжах; разработаны и внедрены в образовательный процесс педагогических колледжей методические рекомендации.

Ключевые слова: готовность, профессиональная готовность, художественно-творческая деятельность, будущий учитель музыки, педагогический колледж, содержание и структура художественно-творческой деятельности, педагогические условия, модель, методика.

Lisova A.V. Development of creative potential of future teachers of art disciplines in pedagogical colleges. - Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 - Theory and Methods of Vocational Education. - Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University. – Ministry of Science and Education of Ukraine - Vinnitsa, 2019.

The problem of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity in pedagogical colleges is theoretically and experimentally explored in the dissertation.

The relevance of the problem is intensified by the present-day requirements for the personality of a music teacher, according to the National Strategy of the

Education Development in Ukraine, recommendations of the European Parliament and the Council of Europe, as well as the «New Ukrainian School» key reform, which necessitate revision of the content, forms, methods, creation of the necessary conditions for the formation of professional readiness of future specialists who can organize different types of artistic activities and deploy creative activities for self-realization in the activity under investigation.

The notions of «creative activity», «artistic activity», «artistic creativity», «readiness for activity», «professional readiness», «artistic and creative activity of the future music teacher» have been specified.

The authors have analyzed the structure, developed and justified the usage of different approaches to the artistic and creative activity of the future music teacher: cognitive-research work in the field of varieties of arts; interpretation of works of art, creating works and representing them; independent methodological and practical work in creative projects organization.

It has been proved that artistic and creative activity of future music art specialists is predetermined by the purposeful development of a person's needs, interests, motives, creative orientation and is characterized by the availability of content (synthesis of special professional knowledge on psychological and pedagogical, musical-theoretical, methodological disciplines) and operational constituents (the availability of professional and creative skills, mastering the means, forms, methods of organization of the specified activity).

The structural components (motivationally-cognitive, creative-active, operational and technological), criteria, indices and levels of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity have been justified.

The outlined components and criteria let us define formation of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity as a difficult integrative process directed towards the development of the integral complex of professional and creative skills (musically-performing, scenic-artistic, and organizationally-constructive).

The authors designed and characterized the appropriate pedagogical conditions and the model of formation of future music teachers' readiness to artistic and creative activity (orientation of future music teachers on knowledge expansion on the basics of artistic and creative activity by forming a positive motivation for this activity; facilitating the mastery of students' professional and creative skills by engaging them in active creative activity; directing students towards the implementation of independent artistic and creative projects).

The methodological support for the suggested model of future music teachers' professional readiness to artistic and creative activity has been elaborated and methodologically proved; the methodological manual «The methodology of the

artistic and creative activity organization of the future music teachers» has been developed and implemented in the educational process of pedagogical colleges.

Three educational and organizational blocks of forming readiness of music teachers for artistic and creative activity have been developed: motivationally-informational, creatively-active, and creatively-procedural.

The first stage (motivationally-informational) was associated with the formation of students' positive motivation for the future professional activity and interest in organizing artistic and creative activities. The second stage (creatively-active) was aimed at the formation of skills of music performing and stage-artistic activity, activation of creative potential, involvement of students in the artistic values of world culture, formation of reflexive skills of future specialists through the use of creative tasks, exercises, trainings and active participation in various forms of artistic and creative activity. The third stage (creatively-procedural) was connected with the formation of organizational, communicative, artistic and constructive skills (scripting, directing of artistic and creative activities) and focused on the development of students' capability of independent active artistic and creative activity, as well as the formation of interest in the development of integrated methods of organizing a wide range of artistic and creative activities in future professional work.

We have found out that the developed method of purposeful formation of the professional readiness of future music teachers to artistic and creative activity will positively influence the process of forming the professional readiness of future music teachers and depends on the awareness of their own creative work.

Key words: development of creative potential, artistic and creative activity, future teacher of art disciplines, music teacher, pedagogical college, content and structure of artistic and creative activity, pedagogical conditions, model, methodology.

Підписано до друку 13.04.2021р.
Формат 60*84/16. Папір офсетний.
Друк різнографічний. Гарнітура Times New Roman
Умов. друк. арк. 0,9.
Зам. №1304
Наклад 100 прим.

Видрукувано з оригінал-макету замовника.

Видавець та виготовлювач ТОВ «Друк»
м. Вінниця, вул. 600-річчя, 25
тел.: (0432) 46-51-17
E-mail: ua.druk2015@ukr.net